

Maciej Kulczycki

ქართული ენა

ზოგადი დახასიათება

Język gruziński

Ogólny opis

wersja z 2022.07.23

Wszelkie prawa zastrzeżone. Niniejszy plik lub jego fragmenty można upowszechniać jedynie w niezmienionej formie treści. Autor nie odpowiada za skutki wykorzystania informacji podanych w niniejszym pliku. Informacje te należy zweryfikować. © Maciej Kulczycki. Kontakt: a@you2.pl

Podziękowania dla:

- Besarion Gugushvili za fonty: BPG Georgian Fonts.
- Akaki Razmadze, Mihkeil Khipiani, Zaza Chugoshvili, GeoLab za klasyczny font „Venuri”.

Spis treści.

Tytuły (pod)rozdziałów w niniejszym spisie są jednocześnie odpowiednimi linkami.

Spis treści.....	3
1. Wstęp.....	4
2. Miejsce gruzińskiego wśród języków świata.....	5
2.1. Pochodzenie języka gruzińskiego (klasyfikacja genetyczna).....	5
3. Pismo.....	10
4. Fonetyka.....	15
4.1. Samogłoski.....	15
4.2. Samogłoski a spółgłoski.....	16
4.3. Spółgłoski.....	16
4.4. Grupy spółgłosek.....	20
4.5. Łamańce językowe.....	21
4.6. Prozodia.....	21
4.6.1. Akcent.....	21
4.6.2. Intonacja.....	22
4.7. Krótki tekst.....	22
5. Liczebnik.....	23
5.1. Liczebnik główny.....	23
5.1.1. Liczebnik główny prosty.....	23
5.1.2. Liczebnik główny złożony.....	25
5.1.3. Liczebnik główny w złożeniach.....	29
5.2. Liczebnik porządkowy.....	29
5.3. Liczebnik ułamkowy.....	32
5.4. Krotności.....	34
5.4.1. Krotności główne.....	34
5.4.2. Krotności porządkowe.....	35
5.5. Generator liczebników.....	36
6. Źródła.....	37
6.1. Internet.....	37
6.2. Literatura.....	38
7. Zmiany i uzupełnienia.....	42

1. Wstęp.

Niniejsze opracowanie, którego bardziej rozbudowana funkcjonalnie wersja dostępna jest w internecie pod adresem <http://samaia.pl/geo>, jest reakcją na zastanawiający niedostatek informacji o języku gruzińskim w języku polskim. Skoro żaden fachowiec nie podzielił się swoją wiedzą, czuję się rozgrzeszony i czynię to niniejszym jako amator, znający podstawy języka.

Pomimo, że Polaków od dawna fascynuje Gruzja, jak dotąd jedyne polskojęzyczne materiały o języku gruzińskim to strony internetowe traktujące temat bardzo wyrywkowo, rozmówki polsko-gruzińskie (cztery różne pozycje), wydane dopiero w latach 2010-2015 oraz prawdopodobnie jeden skrypt dla studentów.

W niniejszym opracowaniu do transliteracji pisma gruzińskiego zastosowano dość rozpowszechniony zestaw znaków (transkrypcja Trubeckiego/Czikobawy). Ponieważ w przypadku języka gruzińskiego istnieje prawie doskonała zgodność pisowni z wymową, w praktyce wystarczające jest użycie transliteracji (po uwzględnieniu informacji z rozdziału „Fonetyka”). Dla uproszczenia zapisu zrezygnowano z symboli początku i końca zapisu fonetycznego (/ /, [ ]). Zamiast nich użyto symbolu kropki środkowej (·) dla rozdzielenia treści w języku polskim, gruzińskim lub innym oraz transliteracji.

Fragmety tekstu, na które należy zwrócić szczególną uwagę (np. nieregularne formy wyrazów), pogrubiono. W sytuacji gdy wyrazowi/wyrazom jednego języka odpowiada kilka wyrazów drugiego języka, wyrazy te połączono znakiem „/” (ukośnik). Np. zapis გმადლობთ · gmadlobt · dziękuję Wam/Panu/Pani/Państwu oznacza, że każda z form: Dziękuję Wam, Dziękuję Panu, Dziękuję Pani, Dziękuję Państwu jest prawidłowym tłumaczeniem słowa გმადლობთ. Kolorowanie, jak w poprzednim zdaniu, służy znaczeniowemu przyporządkowaniu odpowiednich części tekstu w obu językach. Bardziej złożone przyporządkowanie wyrażono za pomocą cyfr (indeks dolny), np. მე₁ შენ₂ მი-ყვარ₃-ბ₂-არ · me₁ šen₂ mi₁-qvar₃-x₂-ar · ja₁ cię₂ kocha₃-m₁.

Gwiazdką (*) oznaczono słowa lub frazy w języku polskim nieprawidłowe lub nienaturalnie brzmiące, jednak ułatwiające zrozumienie kwestii

1. Wstęp.

gramatycznych, np. მე შენ მიყვარხარ · me₁ šen₂ mi₁-qvar₃-x₂-ar₄ · *mi₁ ty₂ mi₁-luby₃-jest₄-eś₂.

Linki oznaczono ramką lub kwadratem (■).

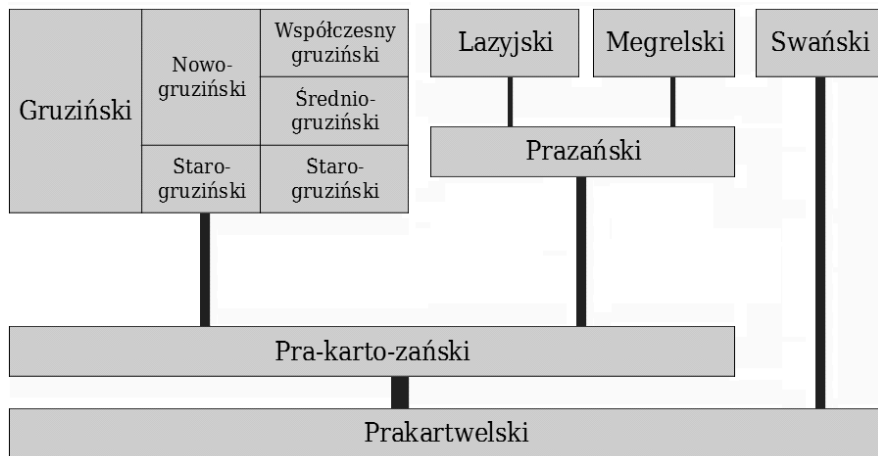
2. Miejsce języka gruzińskiego wśród języków świata.

2.1. Pochodzenie języka gruzińskiego (klasyfikacja genetyczna).

Język gruziński (ქართული ენა · kartuli ena) należy do południowo-kaukaskiej (inaczej: kartwelskiej) rodziny językowej. Inne języki kartwelskie to: swański i megrelski w Gruzji oraz lazyjski (inaczej: czański) – obecnie w Turcji i częściowo w Adżarii. Te dwa ostatnie języki niektórzy traktują jako 2 dialekty jednego języka – czano-megrelskiego (inaczej: zańskiego lub kolchidzkiego). Pierwotnie obszar języka zańskiego rozciągał się aż po Trapezunt (obecnie Trabzon w Turcji).

Poniższy diagram przedstawia drzewo genealogiczne języków kartwelskich. Wg G. Klimowa podział języka prakartwelskiego nastąpił ok. XIX w. p.n.e., podział pra-karto-zańskiego ok. VIII w p.n.e. W VII w. n.e. nastąpiło rozdzielenie obszaru języka zańskiego przez Gruzinów uchodzących przed najeźdźcami arabskimi.

2.1. Pochodzenie języka gruzińskiego (klasyfikacja genetyczna).

Najstarszy znany zapis języka gruzińskiego pochodzi z V w. n.e. Historia gruzińskiego dzieli się na 3 okresy: do XI w. - język starogruziniński (w tym do VIII w. wczesny, a w okresie IX-XI w. klasyczny), okres XI-XVIII w. - język średniogruziniński i wreszcie od XVIII w. - język gruziński współczesny. Przy prostszym ujęciu te dwa ostatnie stadia nazywane są językiem nowogruzinińskim.

Należy podkreślić, wbrew spotykanym twierdzeniom, że swański i zański są samodzielnymi językami, a nie dialektami języka gruzińskiego, ponieważ są dla Gruzinów niezrozumiałe (szczególnie swański), mimo że niektóre słowa mogą być w nich nawet identyczne. Tak samo, jak w przypadku kaszubskiego, w praktyce zrozumiałego dla „innych Polaków” nie bardziej, niż słowacki, uczeni polscy twierdzili, że to tylko dialekt języka polskiego (ze względów emocjonalnych i propagandowych) i mieszały pojęcie narodu i kultury z pojęciem języka, niektórzy uczeni gruzińscy uważają swański i zański za dialekty języka gruzińskiego, ignorując oczywiste (zdroworozsądkowe i naukowe) kryterium odróżnienia dialektu od języka: wzajemną zrozumiałość.

Pomimo to, Swanowie i Megrelowie mają poczucie przynależności do kultury i narodu gruzińskiego – i historycznie i współcześnie. Nie występują żadne tendencje separatystyczne, czy nawet dążenia do autonomii – nawet w Adżarii, gdzie żyją muzułmanie.

Spotyka się czasem określenia **Mingrel**, **Mingrelia** zamiast **Megrel**, **Megrelia**. Są to rusycyzmy.

W przeszłości, w wyniku swego rodzaju opóźnienia w analizie danych, zaliczano języki kartwelskie do tzw. kaukaskiej rodziny językowej. Rzeczywiście, rdzenne języki Kaukazu wykazują cechy kontrastujące z sąsiednimi językami indoeuropejskimi, altajskimi i afrozjatyckimi, takie jak bardzo bogaty

2.1. Pochodzenie języka gruzińskiego (klasyfikacja genetyczna).

konsonantyzm ze spółgłoskami ejektywnymi, czy ergatywność. Cechy te występują jednak także w innych częściach świata (np. niektóre języki Indian północnoamerykańskich). W starożytności występowały zaś także na Bliskim Wschodzie. W Europie najbardziej wyróżnia się język baskijski, dzielący z językami kaukaskimi np. ergatywność i wieloosobowość (polipersonalizm) czasownika – cechę polegającą na tym, że w formę czasownika winkorporowana jest nie tylko osoba podmiotu, ale i dopełnienia/dopełnień. Między innymi te cechy baskijskiego stały się podstawą do zaliczenia go przez niektórych badaczy razem z gruzińskim do tzw. iberokaukaskiej rodziny językowej. Z biegiem czasu okazało się jednak, że język baskijski jest dużo bliższy językom północnokaukaskim. Języki te, wraz z językami rodzin chińsko-tybetańskiej, jenijskiej, na-dene, językami huro-urartyjskimi i buruszkim tworzą makrorodzinę dene-kaukaską.

Obecnie jednak termin „języki kaukaskie” używany jest z reguły do rodzimych języków Kaukazu, ponieważ podobieństwa języków kartwelskich (południowokaukaskich) do północnokaukaskich są zbyt małe, aby nawet klasyfikować je w ramach tej samej (makro)fyli językowej. Część językoznawców kwestionuje nawet wspólne pochodzenie języków północnokaukaskich, zaliczając je do dwóch rodzin językowych: północno-zachodniokaukaskiej, inaczej abchasko-adygejskiej (np. język kabardyjski) i północno-wschodniokaukaskiej, inaczej kaspijskiej lub nach-dagestańskiej (np. język czeczeński).

Poniższe tabele zestawiają gruzińskie liczebniki i zaimki osobowe ja i ty z liczebnikami i zaimkami w innych języków. Pierwsza tabela ilustruje stopień wzajemnego podobieństwa języków kartwelskich. W drugiej tabeli interesujące jest to, że kartwelskie zaimki osobowe mają odpowiedniki w językach nostratycznych (w tabeli ujęto po jednym języku z rodziny indoeuropejskiej, uralskiej i turkijskiej, czyli polski, fiński i turecki), a nie mają odpowiedników w językach północnokaukaskich (kabardyjski i czeczeński) i baskijskim.

Polski	Prakartwelski	Gruziński	Lazyjski	Megrelski	Swański
1	*ert-, *s ₁ xwa-	erti	ar(t)(i)	arti	ešxu
2	*yor-	ori	žur/žur(i)	žiri/žeri	yōri
3	*sam-	sami	sum	sumi	sēmi
4	*otxo-	otxi	o(n)txo/otxu	otxi	vōšt ₁ xw
5	*xut-	xuti	xut(i)	xuti	voxwišd
6	*eks ₁ w-	ekvsi	a(n)š(i)	amšvi	usgwa
7	*šwid-	švidi	škvit(i)	škviti	išgwid
8	*arwa-	rva	orvo/ovro	(b)ruo	āra
9	*c ₁ x(a)r-	cxra	čxo(v)ro	čxoro	čxāra

2.1. Pochodzenie języka gruzińskiego (klasyfikacja genetyczna).

10	*at-	ati	vit(i)	viti	yešd
20	*oc ₁ -	oci	eči	eči	yervešd
100	*as ₁ -	asi	oši	oši	ašir
ja (-m/ę ¹)	*men	me	ma(n)	ma	mi
ty (-sz/ś ¹)	*sen-	šen	si(n)	si	si

¹ – brzmienie zaimków osobowych z pozostałych kolumn odpowiada polskim końcówkom koniugacyjnym (dotyczy obu tabel).

* - rekonstruowane tematy liczebników.

Uwaga: liczebniki swańskie podano dla dialektu górno-balskiego (okolice Mestii).

Polski	Gru-ziński	Fiński	Tu-recki	Kabar-dyjski	Cze-czeński	Baskijski
jeden	erti	yksi	bir	zə	čñaʔ	bat
dwa	ori	kaksi	iki	tʷə	šiʔ	bi
trzy	sami	kolme	üç	ɛə	qoʔ	hiru(r)
cztery	otxi	neljä	dört	pʔə	diʔ	lau(r)
pięć	xuti	viisi	beş	txʷə	pxiʔ	bost/bortz
sześć	ekvsi	kuusi	altı	xə	yālx	sei
siedem	švidi	seitsemän	yedi	bʔə	wər ^h	zazpi
osiem	rva	kahdeksan	sekiz	yə	bær ^h	zortzi
dziewięć	cxra	yhdeksän	dokuz	bɣʷə	īss	bederatzi
dziesięć	ati	kymmenen	on	pɕ ə	itt	hamar
dwadzieścia	oci	kaksikymmentä	yirmi	tʷaɕ	tʔa	hogoi/hogei
sto	asi	sata	yüz	še	bʔē	ehun
ja (-m/ę ¹)	me	minä	ben	sa	sʷo	ni
ty (-sz/ś ¹)	šen	sinä	sen	wa	ħʷo	hi; zu

Wymowa:

Wymowę języka gruzińskiego omówiono w sekcji „Fonetyka”.

Do języka lazyjskiego, megreckiego i swańskiego zastosowano tę samą transkrypcję, co dla gruzińskiego, plus dodatkowe znaki:

y - jak polskie j.

w - jak polskie ł (nie kresowe) lub angielskie w.

˘ - (pozioma kreska nad samogłoską) oznacza jej długość.

s₁, c₁ – spółgłoski zębowo-działosłowe

(patrz [język prakartwelski]). Dawniej spotykane określenie

2.1. Pochodzenie języka gruzińskiego (klasyfikacja genetyczna).

w literaturze rosyjskojęzycznej to „шипяще-свистящий звук” („dźwięk sycząco-szumiący”).

Fiński:

- s – jak polskie s lub pośrednie między polskim s i sz.
- y – samogłoska przymknięta przednia zaokrąglona, symbol IPA: y, pośrednie między polskim i i u (jak niemieckie ü w wyrazie Mühe lub francuskie u).
- ä – samogłoska prawie otwarta przednia niezaokrąglona, symbol IPA: æ, dźwięk pośredni między polskim a i e (jak w angielskim wyrazie rat).

Turecki:

- ü – samogłoska przymknięta przednia zaokrąglona, symbol IPA: y, pośrednie między polskim i i u (jak niemieckie ü lub francuskie u).
- ç – pośrednie między polskim cz i ć.
- ı – samogłoska przymknięta tylna niezaokrąglona, symbol IPA: u, pośrednia między polskim u i y.
- ö – samogłoska półotwarta przednia zaokrąglona, symbol IPA: œ, pośrednie między polskim e i o (jak niemieckie ö).
- ş – pośrednie między polskim ś i sz.

Kabardyjski i czeczeński:

- ◌̣ – (kropka pod literą) oznacza efektywność, tak jak w gruzińskim.
- ə – samogłoska neutralna, tzw. szwa, symbol IPA: ə, występuje np. w angielskim, pośrednie między polskim e i y.

Kabardyjski:

- † – spółgłoska boczna/lateralna szczelinowa dziąsłowa bezdźwięczna (jak walijskie ll).
- ʙ – jak wyżej, ale dźwięczna, czyli spółgłoska boczna/lateralna szczelinowa dziąsłowa dźwięczna, symbol IPA: ʙ.
- y – jak polskie j.
- w – jak polskie ł (nie kresowe) lub angielskie w.
- ʋ – labializacja (zaokrąglenie warg) - w praktyce „słabsza” wersja ł (w).
- x – spółgłoska szczelinowa miękkopodniebienna bezdźwięczna, jak polskie ch (ch językowe, a nie h kraniowe).
- ʋ – spółgłoska szczelinowa języczkowa dźwięczna, symbol IPA: ʋ, jak r w wyrazie Ehre w niektórych dialektach niemieckiego).
- ś – jak polskie ś lub sz.
- ʃ – jak wyżej, ale efektywna.

2.1. Pochodzenie języka gruzińskiego (klasyfikacja genetyczna).

Czeczeński:

- æ - samogłoska prawie otwarta przednia niezaokrąglona, symbol IPA: æ, dźwięk pośredni między polskim a i e (jak w angielskim wyrazie rat).
- ħ - spółgłoska szczelinowa faryngalna/gutturalna/gardłowa bezdźwięczna, symbol IPA: ħ (h gardłowe - nie krtaniowe).
- ʕ - spółgłoska szczelinowa gardłowa dźwięczna, symbol IPA: ʕ, jak arabskie ʕ ('ayn).
- (pozioma kreska nad samogłoską) oznacza jej długość.
- r^h - bezdźwięczne r - zwykle jednoudzerzeniowe.
- q - spółgłoska zwarta języczkowa bezdźwięczna, symbol IPA: q.
- ʔ - zwanie krtaniowe, symbol IPA: ʔ, w języku polskim występuje na początku wyrazów zaczynających się od samogłoski, np. Anna. W języku czeczeńskim jest samodzielnym fonemem. W języku arabskim nosi nazwę hamza (ء).

Baskijski:

- h - wymawia się tylko w dialektach północnych.
- tz - jak polskie c.
- s - pośrednie między polskim s i sz.
- z - jak polskie s.

3. Pismo.

Poniższa tabela przedstawia współczesną wersję alfabetu gruzińskiego, obejmującą 33 znaki, która nazywa się მხედრული · mxedruli · rycerskie od მხედარი · mxedari · jeździec. Praktycznie, co w systemach graficznych świata zdarza się niezmiernie rzadko i z czego bardzo dumni są Gruzini: „jednemu dźwiękowi odpowiada jeden znak”. Pismo gruzińskie jest fonetyczne, ponieważ zostało stworzone specjalnie na użytek tego właśnie języka. Dzięki temu do oddania wymowy gruzińskiej rolę transkrypcji w praktyce spełniać może transliteracja. Transkrypcja będzie używana tylko w początkowych rozdziałach, co ułatwi szybkie opanowanie pisma gruzińskiego, które nie jest trudne, a do tego miłe w użyciu.

3.Pismo.

Litera		Nazwa litery	Transkrypcje (transliteracje)					
duża	mała		1	2	3	4	5	6
ᠠ	ᠡ	an	a	a	a	a	a	a
ᠢ	ᠣ	ban	b	b	b	b	b	b
ᠤ	ᠥ	gan	g	g	g	g	g	g
ᠨ	ᠳ	don	d	d	d	d	d	d
ᠤ	ᠦ	en	e	e	e	e	e	ε
ᠦ	ᠦ	vin	v	v	v	v	v	v
ᠵ	ᠵ	zen	z	z	z	z	z	z
᠋ᠣ	᠋ᠣ	tan	t	t	t'	t	T	t ^h
᠋ᠣ	᠋ᠣ	in	i	i	i	i	i	i
᠋ᠠ	᠋ᠠ	kan	ḵ	k'	k	k'	k	k'
᠋ᠯ	᠋ᠯ	las	l	l	l	l	l	l
᠋ᠮ	᠋ᠮ	man	m	m	m	m	m	m
᠋ᠨ	᠋ᠨ	nar	n	n	n	n	n	n
᠋ᠣ	᠋ᠣ	on	o	o	o	o	o	o
᠋ᠰ	᠋ᠰ	par	p	p'	p	p'	p	p'
᠋ᠵ	᠋ᠵ	žan	ž	ž / ž,zh	ž	zh	J	ž
᠋ᠷ	᠋ᠷ	rae	r	r	r	r	r	r
᠋ᠰ	᠋ᠰ	san	s	s	s	s	s	s
᠋ᠲ	᠋ᠲ	tar	ṭ	t'	t	t'	t	t'
᠋ᠤ	᠋ᠤ	un	u	u	u	u	u	u
᠋ᠰ	᠋ᠰ	par	p	p	p'	p	f	p ^h
᠋ᠠ	᠋ᠠ	kan	k	k	k'	k	q	k ^h
᠋ᠨ	᠋ᠨ	yan	ǰ / γ	ǰ / ǰ,gh	ǰ	gh	R	γ
᠋ᠮ	᠋ᠮ	qar	q	q'	q	q'	y	q'
᠋ᠰ	᠋ᠰ	šin	š	š / š,sh	š	sh	S	š
᠋ᠨ	᠋ᠨ	čin	č	č / č,ch	č'	ch	C	č
᠋ᠣ	᠋ᠣ	can	c	c / c,ts	c'	ts	c	ts
᠋ᠳ	᠋ᠳ	zil	j / ʒ	j / ž,dz	j	dz	Z	dž
᠋ᠴ	᠋ᠴ	čil	ç	c' / c',ts'	c	ts'	w	ts'
᠋ᠴ	᠋ᠴ	čar	č	č' / č',ch'	č	ch'	W	č
᠋ᠰ	᠋ᠰ	xan	x	x / x,kh	x	kh	x	x
᠋ᠵ	᠋ᠵ	žan	ǰ / ʒ	ǰ / j	ǰ	j	j	dž
᠋ᠰ	᠋ᠰ	hae	h	h	h	h	h	h

3.Pismo.

Transkrypcje (transliteracje):

1. H. I. Aronson / A. Czikobawa i N. S. Trubeckoj,
2. G. Hewitt / P J Hillery,
3. międzynarodowy standard ISO 9984 z roku 1996,
4. gruziński narodowy system transkrypcji na alfabet łaciński przyjęty w 2002 r. przez Państwowy Departament Geodezji i Kartografii Gruzji oraz Instytut Lingwistyki Gruzjińskiej Akademii Nauk,
5. układ klawiatury łaciński,
6. międzynarodowy alfabet fonetyczny (IPA).

* Uwaga: istnieją inne transliteracje, a i wyżej podane są stosowane niekonsekwentnie. Dla każdego nowego opracowania należy więc dokładnie sprawdzić co miał na myśli autor stosując apostrof, kropkę, itd.

Litery „duże” w tabeli to wariant liter „małych” (czyli alfabetu mxedruli), wprowadzony w 1728 roku przez Nikołoża Tbileli. Wariant ten nazywa się **(მხედრულის) მთავრული** · (mxedrulis) mtavruli · główne (rycerskie) - w praktyce **duże litery / kapitaliki**. Używane są one w napisach, szyldach, tytułach i na tablicach. W tekście używa się liter „małych”, czyli **mxedruli**. Nazwy, nazwiska i imiona także zaczynają się od liter „małych”. Litery „małe”, podobnie jak łacińskie, są trójdzielne (mają część górną, środkową i dolną). Były próby łączenia liter **mxedruli** i **mtavruli** w tym samym słowie na wzór europejski, ale nie zostały one dobrze przyjęte i nie upowszechniły się.

Uwaga: nie mylić z pierwszym alfabetem gruzińskim, czyli **ასომთავრული / მრგ(ვ)ლოვანი** · asomtavruli / mrg(v)lovani (ასო · aso · litera, მთავრული · mtavruli · główny, მრგ(ვ)ლოვანი · mrg(v)lovani · zaokrąglony, czyli w praktyce **kapitaliki / duże litery**).

Po tym alfabecie, a przed alfabetem **mxedruli**, Gruzini używali jeszcze innego alfabetu: **ნუსხური** · nusxuri · minuskuła.

Alfabety te można zobaczyć np. **[tutaj]**.

3.Pismo.

Litery w powyższej tabeli mają kształt „klasyczny”. Tak samo jak w innych pismach, kroje czcionek gruzińskich mogą różnić się dość znacznie. Poniżej pokazano różne warianty liter:

Litera „typowa”	Inne warianty	Trankrypcja „l”
ე	ႁ	e
ზ	ზ	z
ლ	ლ	l
ო	ო ႎ ႏ	o
რ	რ	r
ტ	ტ ႑	t
უ	უ ႒	u
კ	კ	k
ჯ	ჯ	z
ც	ც	ç
ჭ	ჭ	č
ხ	ხ	x
ჯ	ჯ	ž
ჰ	ჰ	h

Poniżej pokazano przykłady pisma ręcznego i ich wersje drukiem:

3.Pismo.

<p>ყოველივეს ძალიან გვიხსია შენი სახალწლო მოლოცვალ მიღება. ახ გეგონოს, რომ დაგიუზწყეთ, ჩვენს ოჯახს ახსოვს, აყვარებ. გისუყვებ კარგად ყოფნას, სიხარულს, შახამცევენს. ვაგვეხსიება, აყ ჩამოხვალ. ვოცოხე უხიო ადამი- ნია, რომელიც შენ გუხ ახ ენა- ხვალ - ჩვენი ილიკო. კეთილი სუხვილებით</p>	<p>ყოველთვის ძალიან გვიხარია შენი სახალწლო მოლოცვის მიღება. არ გეგონოს, რომ დაგივიწყეთ. ჩვენს ოჯახს ახსოვხარ, უყვარხარ. გისურვებთ კარგად ყოფნას, სიხარულს, წარმატებებს. ვაგვეხარდება, თუ ჩამოხვალ. ფოტოზე ერთი ადამი- ნია, რომელიც შენ ჯერ არ გინა- ხავს - ჩვენი ილიკო. კეთილი სურვილებით</p>
--	---

<p>გოგონათა ზობა - ახალ წელს! მომავალ წელში გისურვებთ ჯანმრთელობას, წინსვლას, ბედნიე- რებას შენ დედისთან ერთად მომავალ წელს გისურვებთ, რომ ბოლოს და ბოლოს დაოჯახებულიყავი</p>	<p>გილოცავთ შობა - ახალ წელს! მომავალ წელში გისურვებთ ჯანმრთელობას, წინსვლას, ბედნიე- რებას შენ დედისთან ერთად მომავალ წელს გისურვებთ, რომ ბოლოს და ბოლოს დაოჯახებულიყავი</p>
--	--

<p>გიგზავნით ვახტანგის წესებს. იგი გეგბო, რომ ავტანის ქაბის ანსამბლის ზედადებს. მას დააწყდა ზედადებს მოცანა, ხვას მუჯა მუბან, აბოც ზ ხვ მუბან სხვ იმას გეგზავნით. ვახტანგი ღელ ზეგანს გეგბო აბს დაბაზ.</p>	<p>გიგზავნით ვახტანგის წერილს. იგი გწერთ, რომ ავტანის ცეკვის ანსამბლის ბუკლეტებს. მას დააწყდა ბუკლეტების მოცანა, როდესაც მოვიდა ჩემთან. ამიტომ მე რაც მქონდა სახლში იმას გიგზავნით. ვახტანგი დიდ ბოლიშს გისდით ამის თაობაზე.</p>
--	--

3. Pismo.

	<p>ეს სახლი ვინ ააშენა ვინ დასუყა მუხლის გული ამშენებლის დედა ცხოვროს დამსუყავის მამის სული</p>
	<p>გიგზავნი ცეკვის ანსამბლეობის ბუკლეტებს. მე მესამე შვილი ბიჭი შემეძინა. აბა შენ იცი, კარგად იყავი და წერილი მოიწერე. P.S. მე კათოლიკურ ეკლესიაში დავდივარ. ჩვენი პასტორი პოლონელია.</p>

4. Fonetyka.

Pod adresem internetowym <http://samaia.pl/geo/fonetyka.php> znajduje się materiał dźwiękowy do niniejszego rozdziału. Lektor: Ruben Bardanaszwili.

4.1. Samogłoski.

Język gruziński ma 5 samogłosek: ა·a, ე·e, ი·i, ო·o, უ·u, których długość nie odgrywa roli, tak samo jak w języku polskim. Samogłoski te wymawia się tak samo jak polskie a, e, i, o, u.

Oficjanie w gruzińskim nie występują pólsamogłoski, dyftongi, ani tryftongi. Dwie lub trzy kolejno po sobie występujące samogłoski można spotkać w wyrazach pochodzenia obcego lub w przypadku, gdy wyraz zawiera kolejno po sobie występujące morfemy składające się wyłącznie z jednej samogłoski:

სა-ათი · sa-ati · godzina; zegar (słowo pochodzenia arabskiego - w oryginalnym brzmieniu samogłoski a są rozdzielone zwarem krtaniowym)

4.Fonetyka.

გა-ა-ადვილა · ga-a-advila · uczynił go łatwiejszym (გა- · ga- - dokonanośc czasownika, -ა- · -a- · (je)go)

მი-უ-ახლოვდა · mi-u-axlovda · zbliżył się do niego (მი- · mi- - przyrostek oznaczający ruch w stronę kogoś/czegoś, -უ- · -u- · (je)mu)

(w powyższych przykładach nie pokazano wszystkich morfemów).

Jednak przykład frazy ა-ი ი-ა · a-i i-a · oto fiołek pokazuje, że dyftongi i półsamogłoski w gruzińskim faktycznie występują, ponieważ frazę tę można także transkrybować jako a-j i-a (ale nie a-j j-a). Głoska i z pierwszego wyrazu nie tworzy sylaby (jest półsamogłoską), a cały wyraz jest dyftongiem. Z kolei w drugim wyrazie (ი-ა · i-a · fiołek) głoska ი · i ewidentnie tworzy sylabę, bo zaczyna się od zwarcia krtaniowego (jak polski wyraz i).

Wymowę obu (jak również wielu innych) wyrazów można sprawdzić tutaj:

აი i tutaj: ია (portal [Forvo](#)).

4.2. Samogłoski a spółgłoski.

Ciekawym zjawiskiem fonetycznym jest wymiennosc samogłoski o ze spółgłoską v. Np. ნიგოზი - ნიგვზიანი · nigozi - nigvziani · orzech (włoski) - orzechowy / z orzecha włoskiego.

4.3. Spółgłoski.

System fonetyczny języka gruzińskiego ma pewną cechę, powszechnie występującą np. wśród rdzennych języków Kaukazu, czy niektórych języków Indian (np. keczua), jednak nie występującą we współczesnych językach europejskich. Jest nią podział szeregu spółgłosek bezdźwięcznych [zwartych] i [zwarto-szczelinowych (afrykat)] na dwa szeregi: [przydechowy] [aspirowany] i [ejektynny], zwany także [abruptywnym].

4.Fonetyka.

Dźwięczne	Bezdźwięczne	
	ejektywne	aspirowane
ბ · b	პ · p	ფ · p
დ · d	ტ · t	თ · t
გ · g	კ · k	ქ · k
ჯ · ʒ	ც · c	ც · c
ჭ · ʃ	წ · č	ჩ · č
	ყ · q	

W językach europejskich przydechowość występuje, jednak nie jest cechą dystynktywną. Występuje ona np. w języku angielskim, niemieckim, a także w wymowie niektórych Polaków.

„Normalna” artykulacja spółgłosek zwartych i zwarto-szczelinowych (jak w języku polskim) realizowana jest z użyciem powietrza wydychanego z płuc. Artykulacja ejektywna zaś używa powietrza sprężonego przez zamkniętą krtani. Aby zaobserwować i wyćwiczyć mechanizm tej artykulacji, należy wstrzymać oddech, ułożyć wargi, zęby, język jak przy „normalnej” artykulacji danej głoski, utrzymując jednak powietrze sprężone w jamie ustnej i wtedy uwolnić powietrze. Efekt jest wyraźnie intensywniejszy, niż przy „normalnej” artykulacji i przypomina „klik”. Dodatkowo można użyć lustra lub ułożyć palce na jabłku Adama i zaobserwować, jak zachowuje się ono w czasie artykulacji: w momencie sprężenia powietrza w jamie ustnej jabłko unosi się, a przy spadku ciśnienia opada.

Poniższe przykłady ilustrują różnice między spółgłoskami zwartymi bezdźwięcznymi przydechowymi (w lewej kolumnie) i ejektywnymi (w kolumnie prawej).

ფერი · peri · kolor	●	პერი · peri · piana
თარი · tari · tar*	●	ტარი · tari · rączka / uchwyt
ქარი · kari · wiatr	●	ყარი · qari · drzwi
ცა · ca · niebo	●	წინ · čin · przed
ჩემი · čemi · mój	●	ჭენბა · čeneba · cwał / galop

* **tar** - rodzaj instrumentu muzycznego

Ejektywności może towarzyszyć **zwanie krtaniowe**, zwane **glottalizacją**. Glottalizowane są tylko te spółgłoski ejektywne, po których stoi samogłoska:

4.Fonetyka.

●	პირი piri usta	პლაზმა plazma plazma	პწკარი p̄č̄kari wiersz *
●	ტანი ṭani tułowie	ტრანზიტი ṭranziṭi tranzyt	ტკბილი ṭč̄bili słodki
●	კუ ku żółw	კლდე k̄lde skała	
●	კუ ku żółw	კვლავ k̄vlav znowu	
●	წამი čami sekunda	წვეთი čveti kropla	წყალი čgali woda
●	ჭაჭა čač̄a czacza **	ჭრა čra cięcie	ჭკა č̄ka kawka ***
●	ყავა qava kawa	ყვავი qvavi kwiat	მბრწყინავი mbrč̄q̄inavi błyszczący

* linia; linijka

** rodzaj alkoholu

*** gatunek ptaka (kawka zwyczajna)

Гłoski ejektywne zastępują zwykle „normalne” głoski w zapożyczeniach z języków europejskich, np.: ● ტრაქტატი · ṭrakṭaṭi · traktat, ● რესპუბლიკა · respublika · republika. W wyrazach obcych (zwykle pochodzenia łacińskiego lub greckiego), gloskom różnie brzmiącym w różnych językach, odpowiadają gruzińskie gloski przydechowe, np.: ● რედუქცია · redukcia · pol. redukcja, ang. reduction, ● მედიცინა · medicina · pol. medycyna, ang. medicine.

Gruzińskie spółgłoski ბ·b, დ·d, გ·g, რ·r, მ·m, ნ·n, ს·s, ზ·z, wymawiane są praktycznie tak samo, jak w języku polskim.

ლ·l - wymawia się jak typowe polskie l (spółgłoska boczna dźwiękowa) lub w pozycji przed samogłoskami o oraz u jako spółgłoska półotwarta boczna dźwiękowa welaryzowana (tzw. Ł kresowe), np. ლურჯი · lurჯi · granatowy, ლომი · lomi · lew.

4.Fonetyka.

ჰ·h - wymawia się jak polskie, niemieckie lub angielskie h krtaniowe / glottalne / laryngalne. Nie mylić z dźwiękiem opisanym poniżej.

ბ·x - podobne do polskiego ch językowego, wymawiane jednak bardziej „charcząco”. Dźwięk ten jest różnie opisywany przez różnych autorów - od welarnego / tylnojęzykowego po uwularny / języczkowy. Nie mylić z dźwiękiem opisanym powyżej.

ლ·g - dźwięczna wersja poprzedniej głoski.

Przykłady wymowy ჰ·h, ბ·x, ლ·g:

ღამე · game · noc 🎧 იღიმის · iγimis · śmieje się
ხარი · xari · wół 🎧 ხიდი · xidi · most
ხე · xe · drzewo 🎧 ჰაერი · haeri · powietrze

ყ·q to dźwięk zwarty ejektywny języczkowy/uwularny. W momencie jego artykulacji tylna część języka styka się z języczkiem (łac. uvula), a nie podniebieniem twardym, jak w przypadku artykulacji კ·k lub გ·g. W praktyce głoska ta często pozbawiona jest ejektywności.

იწყებს · ičqeb's · zaczyna 🎧 ბაყაყი · baqaqi · żaba

ჟ·ž brzmi jak polskie ż w wyrazie żuraw lub bardziej miękko:

ჟიჟინი · žižini · szum 🎧 ჟღალი · žγali · rudy

შ·š brzmi jak polskie sz w wyrazie szron lub bardziej miękko:

შენ · šen · ty 🎧 თბილისში · tbilisši · w Tbilisi

ჩ·č i ჭ·č brzmią pośrednio między polskim ć w wyrazie ćma i cz w wyrazie cztery (pierwsza głoska jest przydechowa, druga ejektywna):

ჩვენ · čven · my 🎧 ჩრდილოეთი · črdiloeti · północ *
ჭამ · čam · jedz 🎧 ჭკუა · čkua · rozum

* kierunek świata

ძ·x brzmi jak polskie dz w wyrazie dzwon:

4.Fonetyka.

ძუძუ · ჰაჰა · sutek ● ძვირი · ჰვირი · drogi

ჯჰ brzmi jak polskie dż w wyrazie dżem lub bardziej miękko:

ჯანმრთელობა · ჯანმრთელობა · zdrowie ● ლურჯი · ლურჯი · granatowy

ვ·v brzmi jak polskie w w wyrazie woda, f w wyrazie fala lub też jak polskie ł w wyrazie łan. W świadomości rodzimego użytkownika języka gruzińskiego f nie istnieje jako samodzielny [fonem]. v, f i ł to [alofony] (warianty) tego samego fonemu. Tam, gdzie w wyrazach obcych występuje w języku polskim głoska f, np. w słowie fizyka, w języku gruzińskim występuje ფ·p, np. ფიზიკა · pizika. W językach, które przejęły tego typu słowa z łaciny lub greki, często zamiast f występuje ph, np. angielskie physics. To, czy ვ·v jest wymawiane jako dźwięczne, zależy od głosek sąsiednich. Np. ვ·v jest bezdźwięczne w wyrazie ქვეშ · kveš · pod, ponieważ sąsiaduje z bezdźwięcznym przydechowym ქ·k. Z kolei w wyrazie კვამლი · kvamli · dym, ვ·v jest dźwięczne, ponieważ sąsiaduje ze spółgłoską კ·k, która jest bezdźwięczna, ale eiektywna (półdźwięczna wg niektórych ujęć). ვ·v stojące samodzielnie przed samogłoską jest zawsze dźwięczne, np. ველი · veli · pole. Np.:

ქვეშ · kveš · pod ●	კვამლი · kvamli · dym
ველი · veli · pole ●	თქვენ · tkven · wy

4.4. Grupy spółgłosek.

Po szczególnych właściwościach samych spółgłosek gruzińskich, następną osobliwością (Polakom może niezbyt przysparzającą kłopotu) jest częste występowanie zbitek spółgłoskowych, np.: ● მბრწყინავი · mbrčqinavi · lśniący. Liczba kolejno po sobie następujących spółgłosek może przekraczać 10, np.: გვერცქენი · gvprckvni · obierasz nas.

Typowym przykładem początkowych kłopotów jakie może mieć Polak z gruzińskim, jest błędne wymawianie nazwy stolicy Gruzji ● თბილისი · tbilisi jako T+bilisi. Uświadomienie sobie przydechowego charakteru t w tym wyrazie pomaga wymówić go prawidłowo. Podobny problem mają Ugrofinowie z więcej niż jedną

4.Fonetyka.

spółgłoską na początku wyrazu, np. węgierskie iskola · szkoła. W wyrazie თბილისი · tbilisi mamy do czynienia z innym jeszcze, także osobliwym dla Polaka zjawiskiem: głoska თ · t pozostaje w wymowie bezdźwięczna przed dźwięcznym ბ · b. Inne przykłady tego rodzaju:

ჰაერი · haeri · powietrze	ჰ	ჰგავს · hgavs · jest podobny do
ხბო · xbo · cielak	ხ	კლდე · klde · skała

4.5. Łamanie językowe.

Gruzińskim odpowiednikiem polskiego Chrząszcz brzmi w trzcinie jest თეთრი თრითინა თეთრ (თ)რთვილზე თრთოდა · tetri tritina tetr (t)rtvilze trto-da · Biała łasica drżała na białym szronie.

Inny „łamaniec” to ზაყაყი წყალში ყიყინებს · baqaqi cqałši qiqinebs · Żaba rechocze w wodzie.

4.6. Prozodia.

4.6.1. Akcent.

Akcent w języku gruzińskim ma charakter dynamiczny i nie jest wyraźnie zaznaczony. Tak jak w języku polskim, a inaczej niż w rosyjskim, niewłaściwy akcent nie może spowodować nieporozumienia. Między różnymi autorami występują różnice co do zasad akcentowania – od dość szczegółowych, ale nigdy jednoznacznych reguł, po skrajnie proste, typu „akcent na pierwszej sylabie” lub nawet „w gruzińskim brak akcentu”. Nie ma wyraźnej intuicji wśród samych Gruzinów co do akcentu i występują indywidualne różnice, jak w linku „■”. Akcent spoczywa na pierwszej sylabie w słowach dwusylabowych i najczęściej na trzeciej od końca w słowach dłuższych (kwadratem oznaczono link do wymowy na portalu Forvo):

□ ენა · éna · język

4. Fonetyka.

- ქართული · kártuli · gruziński
- მი-ნახი-ხარ-თ · mi-náxi-xar-t · widziałem was (*mi-widziany-jesteś-cie)
- თვით-მფრინავი · tvit-mprínavi · samo-lot

W ostatnim przykładzie ułatwieniem jest morfologiczny podział wyrazu - chociaż jako całość jest on czterosylabowy, to jego druga część jest trzysylabowa.

W dłuższych wyrazach można z dużym prawdopodobieństwem trafienia zastosować następującą regułę: wyraz dzielimy na części dwusylabowe poczynając od końca i akcentujemy każdą część jak osobny wyraz dwusylabowy (pierwszą sylabę). Jeżeli liczba sylab jest nieparzysta, pierwszą sylabę wyrazu możemy także zaakcentować - jak oddzielny wyraz jednosylabowy:

- საქართველო · sákartvélo · Gruzja
- თვითმფრინავი · tvítmprinávi · samolot
- სა-ავად-მყოფო · sa-ávad-mqópo / sá-ávad-mqópo · szpital (*dla-chory-bytownia)
- ადგილსამყოფელი · ádgilsámqopéli · lokalizacja; miejsce pobytu

W przypadku wyrazu საქართველო · sákartvélo · Gruzja, jego akcentowanie jest niezgodne z podziałem morfologicznym (sa-kartvel-o).

4.6.2. Intonacja.

Tak samo, jak w języku polskim, zmianę znaczenia może jednak powodować różna intonacja:

კოლიანი ვარ. · coliani var. · Jestem żonaty. (stwierdzenie - intonacja równa)

კოლიანი ხარ? · coliani xar? · Jesteś żonaty? (pytanie - intonacja wznosząca)

4.7. Krótki tekst.

4. Fonetyka.

Oto krótki tekst w języku gruzińskim: (wiersz Galaktiona Tabidze zatytułowany „უსიყვარულოდ“ - „usiqvarulod“ - „Bez miłości“ ([tutaj](#) tekst), a [tutaj](#) recytacja w innym wykonaniu.

5. Liczebnik.

Postać gruzińskiego liczebnika nie różni się od rzeczownika: jest on zakończony na samogłoskę, która może być odrzucana od tematu. Samogłoskę *ɔ* odrzuca się przy tworzeniu liczebników porządkowych z głównych, zaś samogłoskę *o* odrzuca się przy tworzeniu liczebników złożonych i porządkowych. Poza tym końcówki te mogą być odrzucane przy łączeniu liczebników z przyimkami, które w gruzińskim mają postać postpozycji i formalnie przypominają końcówki przypadkowe.

Tak samo jak zaimek, rzeczownik i przymiotnik, w języku gruzińskim liczebnik odmienia się przez przypadki. Nie posiada on jednak kategorii rodzaju gramatycznego, która w tym języku w ogóle nie występuje. Rzeczowniki i przymiotniki występujące po liczebniku stoją w liczbie pojedynczej. Np. **dwa woły** to *ორი ხარი* · *ori xari* (*dwa wół). Gruzin zapytany, dlaczego tak jest, odpowie: „po co liczba mnoga, przecież jest ona już zawarta w samym liczebniku!”. Jest to logiczne, spotykane w wielu innych językach, ale nie [redundantne](#). Liczebnik podlega odmianie przez przypadki.

System liczebników gruzińskich jest mieszany - dziesiętno-dwudziestkowy. Najbardziej znanym językiem o takim systemie jest francuski (tylko w zakresie 80-99). Określanie tego systemu jako dwudziestkowy jest nieco mylące, ponieważ może sugerować, że wszystkie liczebniki do dwudziestki są proste. Tymczasem liczebniki 11-19 są zwyczajnie, jak w polskim, złożone, utworzone na bazie dziesiątki.

Co ważniejsze jednak, liczba 20 stanowi interwał, na bazie którego odbywa się liczenie po jej przekroczeniu, a właściwie po przekroczeniu liczby 30.

5.1. Liczebnik główny.

5.1.1. Liczebnik główny prosty.

Kolory:

o – temat/rdzeń,

o – końcówka deklinacyjna mianownika dla tematów zakończonych na spółgłoskę.

5.Liczebnik.

- 0 · ნული · nuli
- 1 · ერთი · erti
- 2 · ორი · ori
- 3 · სამი · sami
- 4 · ოთხი · otxi
- 5 · ხუთი · xuti
- 6 · ექვსი · ekvsi
- 7 · შვიდი · švidi
- 8 · რვა · rva
- 9 · ცხრა · cxra
- 10 · ათი · ati
- 20 · ოცი · oci
- 100 · ასი · asi

Końcowe **ი** jest końcówką przypadka gramatycznego (mianownik), która występuje po tematach zakończonych na spółgłoskę. Po tematach zakończonych na samogłoskę, końcowe **ი** nie występuje (8 · რვა · rva i 9 · ცხრა · cxra).

Dla dużych liczb w języku polskim i gruzińskim używa się tych samych nazw dla różnych liczb, ponieważ w Gruzji, podobnie jak w Rosji, Wielkiej Brytanii, czy USA, używa się tzw. skali krótkiej, podczas gdy w Polsce, tak samo, jak w krajach Zachodniej Europy, używa się tzw. skali długiej.

Z punktu widzenia języków, w których te nazwy powstały (łacina, francuski), są one złożone:

milion (10^6) · მილიონი

miliard (10^9) · ბილიონი · bilioni
(niekonsekwentnie używa się też nazwy
მილიარდი · miliardi)

bilion (10^{12}) · ტრილიონი · triloni

5.Liczebnik.

billiard (10^{15}) · კვადრილიონი · kvadrilioni
trylion (10^{18}) · კვინტილიონი · kvintilioni
tryliard (10^{21}) · სექსტილიონი · sekṭilioni
kwadrylion (10^{24}) · სექტილიონი · septilioni
kwadryliard (10^{27}) · ოქტალიონი · okṭalioni
kwintylion (10^{30}) · ნონილიონი · nonilioni
kwintyliard (10^{33}) · დეცილიონი · decilioni
sekstylion (10^{36}) · უნდეცილიონი · undecilioni
sekstyliard (10^{39}) · დეოდეცილიონი · deodecilioni

I na koniec ciekawostka:

googol (10^{100}) · გუგოლი · gugoli

5.1.2. Liczebnik główny złożony.

Kolory:

o – rdzeń,

o – morfemy odpowiadające polskiemu -naście,

o – fuzja (złanie się) rdzeni i powyższych morfemów,

o – końcówka deklinacyjna mianownika dla tematów zakończonych na spółgłoskę,

o – wariant morfemu რვა · rva.

Liczebniki główne od 11 do 19 tworzy się według schematu $\text{თ}(1\dots 9)\text{მეტო} \cdot \text{t}(1\dots 9)\text{მეტი}$: Morfem თ · t powstał z liczebnika 10 ათი · ati przez odrzucenie samogłosek. Część (1...9) to temat liczebnika (w przypadku liczebników 8 i 9 jest to cały liczebnik, jako że końcowa samogłoska ა · a jest częścią tematu). Częstka მეტი · meṭi jako samodzielne słowo oznacza więcej. Tak więc np. 13 to *3 ponad/ więcej niż 10. W przypadku liczebników 13, 17 i 19 nastąpiło złanie się początkowego თ · t z tematem, a w przypadku liczebnika 13 zlał się także temat z

5.Liczebnik.

przyrostkiem მეტი · meṭi. W części liczebnika 18 oznaczającej 8 kolejność spółgłosek jest odwrotna niż w liczebniku 8.

11 · თერთმეტი · tertmeṭi

12 · თორმეტი · tormeṭi

13 · ცამეტი · cameṭi

14 · თოთხმეტი · totxmeṭi

15 · თხუთმეტი · txutmeṭi

16 · თექვსმეტი · tekvsmeṭi

17 · ჩვიდმეტი · čvidmeṭi

18 · თვრამეტი · tvrameṭi

19 · ცხრამეტი · cxrameṭi

Liczebniki z zakresu 21-99 tworzy się jako sumę rdzenia liczebnika 20 (lub wielokrotności dwudziestki) i liczebnika z zakresu 1-19 z użyciem morfemu მ · m wyrażającego mnożenie oraz morfemu და · da wyrażającego dodawanie. W wersji samodzielnej და · da jest spójnikiem (i) - np. 31=20+11, 45=2x20+5, 99=4x20+19. Pisownia tych liczebników jest łączna. W liczebnikach 60-79 nastąpiło zlanie się morfemów: სამ + მ > სამ · sam+m>sam.

Kolory:

o – rdzenie,

o – morfem wyrażający dodawanie,

o – morfem wyrażający mnożenie,

o – fuzja (zlanie się) rdzeni w liczebniku

o – końcówka deklinacyjna mianownika dla tematów zakończonych na spółgłoskę.

21 · ოცდაერთი · ocdaerti

30 · ოცდაათი · ocdaati

5.Liczebnik.

- 32 · ოცდათორმეტი · ocdatormeṭi
- 40 · ორმოცი · ormoci
- 43 · ორმოცდასამი · ormocdasami
- 50 · ორმოცდაათი · ormocdaati
- 54 · ორმოცდათთხმეტი · ormocdatotxmeṭi
- 60 · სამოცი · samoci
- 65 · სამოცდახუთი · samocdaxuti
- 70 · სამოცდაათი · samocdaati
- 76 · სამოცდათექვსმეტი · samocdatekvsmeṭi
- 80 · ოთხმოცი · otxmoci
- 87 · ოთხმოცდაშვიდი · otxmocdašvidi
- 90 · ოთხმოცდაათი · otxmocdaati
- 98 · ოთხმოცდათვრამეტი · otxmocdatvrameṭi

Nazwy pełnych wielokrotności setek tworzy się wg schematu (2...9)ასო · (2...9)asi, gdzie (2...9) jest tematem liczebnika (liczebniki 8 i 9 są tożsame ze swoim tematem, jako że kończą się samogłoską ა). Według tego samego schematu utworzony jest liczebnik 1000 (10 x 100). Przy „nieokrągłych” setkach od ასო odpada końcówka ო. Pisownia setek i pozostałej części liczebnika jest osobna.

Kolory:

o – rdzeń/temat sto,

o – końcówka deklinacyjna mianownika dla tematów zakończonych na spółgłoskę.

- 101 · ას ერთი · as erti
- 110 · ას ათი · as ati
- 111 · ას თერთმეტი · as tertmeṭi
- 120 · ას ოცი · as oci
- 122 · ას ოცდაორი · as ocdaori

5.Liczebnik.

- 200 · ორასი · orasi
299 · ორას ოთხმოცდაცხრამეტი · oras otxmocdaxrameṭi
300 · სამასი · samasi
349 · სამას ორმოცდაცხრა · samas ormocdaxra
400 · ოთხასი · otxasi
488 · ოთხას ოთხმოცდარვა · otxas otxmocdarva
500 · ხუთასი · xutasi
517 · ხუთას ჩვიდმეტი · xutas čvidmeṭi
600 · ექვსასი · ekvsasi
673 · ექვსას სამოცდაცამეტი · ekvsas samocdacameṭi
700 · შვიდასი · švidasi
777 · შვიდას სამოცდაჩვიდმეტი · švidas samocdačvidmeṭi
800 · რვაასი · rvaasi
825 · რვაას ოცდახუთი · rvaas ocдахuti
900 · ცხრაასი · cxraasi
904 · ცხრაას ოთხი · cxraas otxi
1000 · ათასი · atasi

Przykłady tworzenia liczebników powyżej tysiąca:

- 1001 · ათას ერთი · atas erti
1100 · ათას ასი · atas asi
3000 · სამი ათასი · sami atasi
5199 · ხუთი ათას ას ოთხმოცდაცხრამეტი · xuti atas as otxmocdaxrameṭi
90 009 · ოთხმოცდაათი ათას ცხრა · otxmocdaati atas cxra
200 000 · ორასი ათასი · orasi atasi
933 808 · ცხრაას ოცდაცამეტი ათას რვაას რვა · cxraas ocdacameṭi atas rvaas
rva
1 000 001 · მილიონ ერთი · milion erti
20 000 000 · ოცი მილიონი · oci milioni
720 101 100 · შვიდას ოცი მილიონ ას ერთი ათას ასი · švidas oci milion as
erti atas asi

5.Liczebnik.

Analogicznie jak przy setkach, tylko pełne tysiące i miliony zachowują końcówkę **o**.

5.1.3. Liczebnik główny w złożeniach.

Kolory:

o – temat.

Tak, jak w **krotnościach głównych**, w złożeniach postać liczebnika głównego redukuje się do jego tematu:

trzycyfrowy · სამციფრიანი · samcipriani,

*trójzera liczba (liczba z trzema zerami / liczba zawierająca 3 zera - niekoniecznie po kolei) · სამნულიანი ციფრი · samnuliანი cipri.

Inny przykład:

liczby czterocyfrowe z dwoma zerami / zawierające 2 zera (np. 3004, 5070) ·

ორნულიანი ოთხნიშნა რიცხვები · ornuliანი otxnišna ricxvebi.

5.2. Liczebnik porządkowy.

Z wyjątkiem liczebników zerowy i pierwszy, liczebniki porządkowe tworzy się od liczebników głównych wg schematu (T2) მეT1ე, gdzie T1 oznacza temat (prosty lub złożony) liczebnika (w przypadku wystąpienia liczebników 8 i 9 na samym końcu, samogłoska tematyczna ა znika), a T2 ewentualne (w przypadku liczebnika złożonego) pozostałe części liczebnika, takie same, jak w przypadku liczebnika głównego. Częstka მე zawsze występuje na początku ostatniego słowa tworzącego liczebnik z wyjątkiem sytuacji, gdy słowo to jest utworzone przy pomocy morfemu-spójnika და. Wtedy მე występuje bezpośrednio po და i jest pisane łącznie z obu stron:

5.Liczebnik.

Kolory:

o – temat,

o – rdzeń,

o – morfem złożony (okolorostek) tworzący liczebnik porządkowy,

o – morfem dodawania,

o – końcówka fleksyjna.

pierwszy · პირველი · **pirveli**

drugi · მეორე · **meore**

trzeci · მესამე · **mesame**

czwarty · მეოთხე · **meotxe**

piąty · მეხუთე · **mexute**

szósty · მეექვსე · **meekvse**

siódmy · მეშვიდე · **mešvide**

ósmo · მერვე · **merve**

dziewiąty · მეცხრე · **mecxre**

dziesiąty · მეათე · **meate**

11. · მეთერთმეტე · **metertmeṭe**

dwunasty · მეთორმეტე · **metormeṭe**

trzynasty · მეცამეტე · **mecameṭe**

czternasty · მეოთხმეტე · **metotxmeṭe**

piętnasty · მეთხუთმეტე · **metxutmeṭe**

szesnasty · მეთექვსმეტე · **metekvsmēṭe**

siedemnasty · მეჩვიდმეტე · **mečvidmeṭe**

osiemnasty · მეთვრამეტე · **metvramēṭe**

dziewiętnasty · მეცხრამეტე · **mecxramēṭe**

dwudziesty · მეოცე · **meoce**

dwudziesty pierwszy · ოცდამეერთე · **ocdameerte**

5.Liczebnik.

czterdziesty · მეორმოცე · meormoce

sześćdziesiąty · მესამოცე · mesamocce

dziewięćdziesiąty · ოთხმოცდამეათე · otxmocdameate

dziewięćdziesiąty dziewiąty · ოთხმოცდამეცხრამეტე · otxmocdamecxrameṭe

setny · მესასე · mese

sto pierwszy · ას მეერთე · as meerte

dwusetny · მეორასე · meorase

789. · შვიდას ოთხმოცდამეცხრე · švidas otxmocdamecxre

tysięczny · მეათასე · meatase

1984. · ათას ცხრაას ოთხმოცდამეოთხე · atas cxraas otxmocdameotxe

2201. · ორი ათას ორას მეერთე · ori atas oras meerte

milionowy · მემილიონე · memilione

1 000 001. · მილიონ მეერთე · milion meerte

999 999 999. · ცხრაას ოთხმოცდაცხრამეტი მილიონ ცხრაას

ოთხმოცდაცხრამეტი ათას ცხრაას ოთხმოცდამეცხრამეტე · cxraas otxmoc-
dacxrameṭi milion cxraas otxmocdacxrameṭi atas cxraas otxmocdamecxrameṭe

Uwaga: W mowie potocznej, gdy liczebnik porządkowy ma postać ..... pierwszy, zamiast მეერთე · meerte może wystąpić პირველი · pirveli, np.: ათას პირველი · atas pirveli zamiast ათას მეერთე · atas meerte (1001.), ორმოცდაპირველი · ormocdapirveli zamiast ორმოცდამეერთე · ormocdameerte (41.).

Zaś liczebnik piętnasty może mieć formy dialektalne: მეთუთხმეტე · metutxmeṭe lub მესუთმეტე · mexutmeṭe.

5.Liczebnik.

Okółorostek მე.....ე · me.....e სლუჟი ტაკჟე დო ტვორენი რეჩოვნიკოვ

ოზნაჩაჟაყი სტაე ჩინოწი, ჯაოვო. Np.:

ბალი · baḡi · sad – მებალე · mebaḡe · sadownik

ცხვარი · cxvari · owca – მეცხვარე · mecxvare · owczarz.

5.3. Liczebnik ułamkowy.

Kolory:

o – *morfem tworzący liczebnik ułamkowy,*

o – *końcówka fleksyjna.*

Liczebniki ułamkowe tworzy się, podobnie jak w języku polskim, według schematu Tღო · Tdi, gdzie T oznacza temat liczebnika ułamkowego tożsamy z liczebnikiem porządkowym, ლ · d to morfem liczebnika ułamkowego, a o · i to końcówka fleksyjna. Według innego ujęcia ლ · d jest końcówką fleksyjną adverbialu (przypadka gramatycznego).

1/2 · (ერთი) მეორედღო · (erti) meoredi

1/3 · მესამედღო · mesamedī

1/4 / ćwiartka / ćwierć · მეოთხედღო · meotxedī

1/5 · მეხუთედღო · mexutedī

1/6 · მეექვსედღო · meekvsedi

1/7 · მეშვიდედღო · mešvidedi

1/8 · მერვედღო · mervedī

1/9 · მეცხრედღო · mecxredi

1/10 · მათედღო · meatedī

1/11 · მეთერთმეტედღო · metertmetedi

1/20 · მეოცედღო · meocedi

5.Liczebnik.

1/25 · ოცდამეხუთედი · ocdamexutedi

1/30 · ოცდამეათედი · ocdameatedi

1/50 · ორმოცდამეათედი · ormocdameatedi

1/100 · მეასედი · measedi

1/1000 · (ერთი) მეათასედი · (erti) meatasedi

1/3792 · სამი ათას შვიდას ოთხმოცდამეთორმეტედი · sami atas švidas
otxmocdametormetedi

1/20 000 · ოცი მეათასედი · oci meatasedi

1/1 000 000 · (ერთი) მემილიონედი · (erti) memilionedi

Odpowiednikiem słowa pół / połowa / połówka jest ნახევარი · naxevari.

W przeciwieństwie do języka polskiego, użycie słowa jedna · ერთი · erti nie jest w gruzińskim obligatoryjne.

A oto przykłady ułamków o liczniku większym od jedynki i liczb

mieszanych:

3/4 · სამი მეოთხედი · sami meotxedi

3/2 · სამი მეორედი · sami meoredi

0.007 · ნული მთელი და შვიდი მეათასედი · nuli mteli da švidi meatasedi

3²/7 · სამი მთელი და ორი მეშვიდედი · sami mteli da ori mešvidedi

półtora · ერთ-ნახევარი · erti-naxevari

dwa i pół · ორ-ნახევარი · or-naxevari

trzy i pół · სამ-ნახევარი · sam-naxevari

osiem i pół · რვა-ნახევარი · rva-naxevari

półtora metra · მეტრ-ნახევარი · meṭr-naxevari

dwa i pół miesiąca · ორთვე-ნახევარი · ortve-naxevari

trzy i pół lari · სამლარ-ნახევარი · samlar-naxevari

osiem i pół lari · რვალარ-ნახევარი · rvalar-naxevari

gdzie მთელი · mteli oznacza cały / cała / całe, a და · da oznacza i (dodawanie).

5.Liczebnik.

W złożeniach z jednostkami miar i waluty gruzińskiej metr · მეტრი · meṭri, godzina · საათი · saati i lari · ლარი · lari, odpada końcówka fleksyjna mianownika tych jednostek oraz końcówka fleksyjna mianownika części całkowitej liczby mieszanej, z wyjątkiem sytuacji, gdy temat jednostki lub części całkowitej liczby mieszanej kończy się na samogłoskę, jak w np. słowie miesiąc · თვე · tve lub osiem · რვა · rva.

5.4. Krotności.

5.4.1. Krotności główne.

Kolory:

o – morfem tworzący tworzący krotność.

Krotność główna wyraża ilość wystąpień zjawiska. Formy wyrażające krotność tworzy się za pomocą partykuł -ჯერ · -ḡer, -ხელ · -xel, -გზის · -gzis dodawanych do tematu liczebnika głównego.

Partykuły -ხელ · -xel z liczbami powyżej 1 używa się rzadko.

Przykłady:

(jeden) raz / jednokrotnie · ერთჯერ / ერთხელ / ერთგზის · ertḡer / ertxel / ertgzis

dwa razy / dwukrotnie / dwakroć · ორჯერ / ორხელ / ორგზის · orḡer / orxel / orgzis

(istnieje także forma ორჯელ · orḡel)

trzy razy / trzykrotnie / trzykroć · სამჯერ / სამხელ / სამგზის · samḡer / samxel / samgzis

cztery razy / czterokrotnie · ოთხჯერ / ოთხხელ / ოთხგზის · otḡer / otxel / otgzis

5. Liczebnik.

pięć razy / pięciokrotnie · ხუთჯერ / ხუთგზის · xutჴer / xutgzis

dziesięć razy / dziesięciokrotnie · ათჯერ / ათგზის · atჴer / atgzis

dwanaście razy / dwunastokrotnie · თორმეტჯერ / თორმეტგზის · tormetჴer / tormetgzis

dwadzieścia razy / dwudziestokrotnie · ოცჯერ / ოცგზის · ocჴer / ocgzis

24 razy / dwudziestoczerokrotnie · ოცდაოთხჯერ / ოცდაოთხგზის ·
ocdaotxჴer / ocdaotxgzis

sto razy / stukrotnie · ასჯერ / ასგზის · asჴer / asgzis

tysiąc(e) razy / tysiąckrotnie · ათასჯერ / ათასგზის · atasჴer / atasgzis

I analogicznie:

wiele razy / wielokrotnie · მრავალჯერ / მრავალგზის / ბევრჯერ / ბევრგზის ·
mravalჴer / mravalgzis / bevrჴer / bevrgzis

nieraz / niejednokrotnie · არაერთჯერ / არაერთგზის · araertჴer / araertgzis

Krotności główne alternatywne, podobnie jak po polsku, wyraża się
złożeniem:

raz czy dwa razy · ერთი-ორჯერ · erti-orჴer

3-4 razy / 3 lub 4 razy / od 3 do 4 razy · სამ-ოთხჯერ · sam-otxჴer

5.4.2. Krotności porządkowe.

Kolory:

o – końcówka przypadkowa adverbialu.

Krotność porządkowa wyraża kolejność wystąpienia zjawiska. Tworzy się ją przez dodanie końcówki deklinacyjnej adverbialu do tematu liczebnika porządkowego:

5.Liczebnik.

najpierw / pierwszy raz / po raz pierwszy · პირველად · pirvelad

drugi raz / po raz drugi · მეორედ · meored

trzeci raz / po raz trzeci · მესამედ · mesamed

czwarty raz / po raz czwarty · მეოთხედ · meotxed

5.5. Generator liczebników.

Na stronie <http://samaia.pl/geo/generator-pol.php> znajduje się generator liczebników głównych i porządkowych od 0 do 999 999 999.

6. Źródła.

Uwaga: ponieważ język gruziński pod wieloma względami bliższy jest językom słowiańskim, niż zachodnioeuropejskim, najlepiej jest uczyć się z podręczników w języku rosyjskim – przynajmniej na początku.

6.1. Internet.

- Aronson Howard Isaac, *Georgian Grammar*, © SEELRC 2005 - teksty do nauki wraz z gramatyką i ćwiczeniami (po angielsku).
- Hewitt George, *Georgian - A Learner's Grammar, Second Edition*, Routledge 1996/2005 - gramatyka z dialogami i ćwiczeniami (po angielsku).
- Hillery PJ, *Armazi* - szczytka portalu gruzinoznawczego (po angielsku).
- Makharoblidze Tamar, *The Georgian Verb*, pdf, 645 str. - obszerna praca dotycząca czasownika, z wieloma przykładami koniugacji (po angielsku).
- *fonts.ge* - czcionki gruzińskie.
- ■ *Glosbe - wielojęzyczny słownik online* - bardzo rozbudowany słownik z frazami - jednak uwaga: niektóre tłumaczenia są zbyt „kontekstowe” (np. pol. „miłość” = m. in. gruz. „nieszczęście” :).
- *IPTV.GE - Video Portal* - gruzińskie radia i telewizje na żywo i archiwalne.
- *targmne.com* - dość dobry wielojęzyczny słownik gruziński. Konwertuje różne typy zapisu języka gruzińskiego i przetwarza online pliki graficzne na tekstowe (OCR) w alfabetach łańciskim, cyrylicy (rosyjski) i gruzińskim. Dostępny po zarejestrowaniu.
- ■ *translate.ge* - dość dobry słownik angielsko-gruziński.
- *50 languages - kurs językowy audio – book2*, Goethe Verlag - wielojęzyczne rozmówki multimedialne - płatne, ale po zarejestrowaniu można próbować 1 dzień, a także ściągnąć 400 godzin audio.

6.2. Literatura.

Aronson Howard Isaac, *Georgian: A Reading Grammar, corrected edition*, Columbus, Ohio: Slavica Publishers (January 1, 1990) - ISBN-10: 0893572071, ISBN-13: 978-0893572075, 526 str. - gramatyka z ćwiczeniami

---

Aronson Howard Isaac, *Georgian Language and Culture: A Continuing Course*, Slavica Publishers (July 1, 1999) - ISBN-10: 0893572780, ISBN-13: 978-0893572785, 643 str. - kontynuacja powyższej pozycji

---

Chotiwari-Jünger Steffi, Melikischwili Damana, Wittek Lia, *Georgische Verbtabelle*, Buske, 2010 - ISBN: 9783875485103, 160 str. - tabele koniugacyjne

---

Hewitt George, *Georgian - Learner's Grammar - Second Edition*, Routledge; 2 edition (August 11, 2005), 496 stron - także w wersji e-book

---

Jelden Michael, *Wörterbuch Deutsch - Georgisch / Georgisch – Deutsch*, Helmut Buske Verlag - Hamburg, 2001 - ISBN 3-87548-234-4, 379 stron - mały słownik, ale oprócz form masdaru ma także formy 3. osoby liczby pojedynczej czasu teraźniejszego - także jako hasła

---

Kurtsikidze Shorena, *Essentials of Georgian Grammar (With Conjugation Tables of 250 Most Commonly Used Verbs and Answer Key to Exercises)*, LINCOM GmbH 2014, 2nd edition - ISBN 978 3 86288 539 8, 503 str. - właściwie jest to podręcznik

---

 Maglakelidze Giorgi, *Rozmówki polsko-gruzińskie (ძალღებურ-ქართული სასაუბრო)*, Wydawnictwo Maglakelidze-Kulak, Warszawa 2012 - ISBN 978-83-933373-0-9, 252 strony. Autor zastosował niepraktyczną, choć ścisłą, własną wersję transkrypcji fonetycznej.

---

6. Źródła.

 Malczewska Dominika (?), *Rozmówki polsko-gruzińskie (პოლონურ-ქართული სასაუბრო)*, prawdopodobnie wydane na uniwersytecie w Tbilisi w 2010 - informacja nie sprawdzona!

 Matcharashvili Irakli, Holuaszwili Leila, Seperteladze Marina, Agniaszwili Mari, *Rozmówki gruzińskie (Rozmówki ze słownikiem)*, Poznań 2012 - ISBN 978-83-60391-51-8, 284 str. Wbrew szumnym zapowiedziom autorów, ich „rozmówki fonetyczne” wcale takie nie są, bo użyta przez nich transkrypcja jest tylko przybliżona. Wada ta doraźnie ułatwia korzystanie z rozmówek, jednak nie uczy prawidłowej wymowy. Opis wymowy gruzińskiej w tych rozmówkach jest zniekształconym fragmentem poprzedniej wersji niniejszej strony witryny www, którą autorzy rozmówek skopiowali bez zgody autorów witryny.

Melikishvili Damana, Humphries J. Daniel, Kupunia Maia, *The Georgian Verb: A Morphosyntactic Analysis*, 2008 Dunwoody Press - ISBN 978-1-931546-51-5, 723 str.

Tschenkéli Kita, *Georgische Grammatik*

 Rozmówki gruzińskie (ze słownikiem i gramatyką), LINGEA s.r.o., 2015 - ISBN 978-83-65049-03-2. Kardynalne błędy w opisie wymowy gruzińskiej, niepraktyczna „polska” transkrypcja.

Нагадзе Нодар, *Самоучитель грузинского языка*, Тбилиси 2006, 304 str. - dobry podręcznik: zawiera wykaz 7 form ok. 300 czasowników oraz wykaz tematów rzeczownikowych ulegających zmianie w dopełniaczu i liczbie mnogiej

---

Руденко Б. Т., *Грамматика грузинского языка*, Издательство Академии Наук СССР, Институт Востоковедения - Москва 1940 Ленинград, 275 str. - bardzo dobra gramatyka na start

---

გოგოლაშვილი გიორგი, კვანტალიანი ციციინო, შენგელია დალი, *ქართული ენის ზმნური ფორმების ლექსიკონი (მასალები ქართული ენის სისტემატურის კურსისათვის)*, საქართველოს სსრ მეცნიერებათა აკადემია, აზნ. ჩიქობავას

6. Źródła.

სახელობის ენათმეცნიერების ინსტიტუტი - „მეცნიერება“, თბილისი 1989, 439 str.
- słownik 5744 rdzeni czasownikowych !

დათიკაშვილი ქეთევან, *ქართულ-რუსული ლექსიკონი*, სახელგამი 1953
К. Датикашвили - *Грузинско-русский словарь* - Госиздат Грузинской ССР - Тбилиси
1953
(1991 stron - prawdopodobnie największy słownik gruzińsko-rosyjski - 3-
tomowy ; obok masdaru podane formy 3 osoby liczby pojedynczej czasu
przeszłego dokonanego i niedokonanego)

კვაჭაძე ლეო, *ქართული ენა, მეოთხე შესწორებული გამოცემა. სახელმძღვანელო პედაგოგიური ინსტიტუტებისა და ფილოლოგიის ფაკულტეტის სტუდენტთათვის*, ლიტერატურათა რესპუბლიკური ცენტრი. გამომცემლობა „რუბიკონი“, თბილისი 1993 - gramatyka

---

ონიანი ალ., *ქართული იდიომები*, „ნაკადული“, თბილისი 1966, 195 stron - idiomy gruzińskie

---

შანიძე აკაკი, *თხზულებანი თორმეტ ტომად - ტომი III - ქართული ენის გრამატიკის საფუძვლები*, საქართველოს სსრ მეცნიერებათა აკადემია, თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი - თბილისი, 1980, 656 stron - podstawy gramatyki, napisane przez wybitnego kartwelologa

---

მთავარი რედაქტორი: ჩიქობავა აზნ., რედაქტორი: ჭაბაშვილი მ., *ქართული ენის განმარტებითი ლექსიკონი - ერთტომეული*, საქართველოს სსრ მეცნიერებათა აკადემია, ენათმეცნიერების ინსტიტუტი, ქართული საბჭოთა ენციკლოპედია, თბილისი 1986

Главный редактор: Чикобава Арнольд Степанович, редактор: Чавашвили Михаил Николаевич, *Толковый словарь грузинского языка - одностомник*, (На грузинском языке), Главная научная редакция Грузинской Советской Энциклопедии, Тбилиси 1986 - gruzińsko-gruziński słownik objaśniający (112 949 haseł)

6.Źródła.

ზუსულ-ქართული ლექსიკონი - ტომი I-III, საქართველოს სსრ მეცნიერებათა აკადემია, თბილისი 1956

Русско-грузинский словарь, Академия Наук Грузинской ССР, Издательство Академии Наук Грузинской ССР, Тбилиси 1956, 2445 str. - prawdopodobnie największy, 3-tomowy słownik rosyjsko-gruziński: 64 687 haseł; obok masdaru podane formy 3 osoby liczby pojedynczej czasu teraźniejszego

---

ზუსულ-ქართული ლექსიკონი, საქართველოს სსრ მეცნიერებათა აკადემია – ენათმეცნიერების ინსტიტუტი, გამომცემლობა „საბჭოთა საქართველო“, თბილისი 1985

Русско-грузинский словарь, Академия Наук Грузинской ССР - Институт Языкознания, Издательство „Сабчота Сакарთველო“, Тбилиси 1985), 864 str. - obok masdaru podane formy 3 osoby liczby pojedynczej czasu teraźniejszego

---

7. Zmiany i uzupełnienia.

2022.07.23

2021.01.16

2021.01.06

2019.08.04

Opis zmian znajduje się pod adresem: <http://samaia.pl/geo/zmiany.php>.